

SADAKA KAZANCI BEREKETLENDİRİR¹

1. Sadaka Manevi Kazanımlara Vesiledir

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağı ve temizleyeceği bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir (Onların kalplerini yatıştırır). Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.”²

Sadaka, bir şahsın ihtiyaç sahiplerine Allah rızasını gözeterek sevgi ve merhamet duyguları ile verdiği şeylerdir. Sadakanın bu anlamda Kur'an-ı Kerim'in değişik yerlerinde zikredildiğini görmekteyiz.

Sadaka, insanın kalbini temizler, yüce Mevla'nın rızasını celbeder, malımızı da kirden, beladan muhafaza eder. Nitekim bu ayet-i kerimede Peygamberimizin şahsında tüm Müslümanlara hitaben, verilen sadakaların temizleyici olduğu belirtilmektedir.

Vereceğimiz sadakalar Allah katında hatalarımıza ve günahlarımıza kefaret olacak ve onları temizleyecektir. İşlediğimiz günahların bağışlanması için sadaka vermeyi bir alışkanlık hâline getirmeliyiz. Çünkü Yüce Rabbimiz, insanın tövbe ettikten sonra sadaka vermesinin onun yararına olacağını ifade buyurmaktadır. Sadaka ve doğruluk aynı kelimeden türemiştir. Buradan anlıyoruz ki, Allah rızası için sadaka vererek fedakârlıkta bulunan kişi imanının doğruluğunu ispat etmektedir.

2. Sadaka Malı Temizler ve Bereketlendirir

Nefislerimizin manevi kirinin temizlenebilmesi, Allah katında mükâfatımızın çok olabilmesi ve de malımızın bereketi için sadaka vermek gerekir. Bu durumlar gerçekleştiği zaman iç huzurumuz sağlanacaktır.

Sadaka verene dua etmekte, ayet-i kerimenin gereğidir. Dua da huzur ve sükûnet verir, kalbin mutmain olmasını sağlar. Bu özellikte olan bir insan da korku ve sıkıntı gibi şeylerden uzak olur. Sadakası verilen mal bereketlenir ve Allah katında değerlenir. Bu konuda Peygamberimiz (s.a.s) de:

مَنْ تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ - وَلَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِلَّا الطَّيِّبَ - وَإِنَّ اللَّهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِينِهِ ، ثُمَّ يُرَبِّيَهَا لِصَاحِبِهَا كَمَا يُرَبِّي أَحَدَكُمْ فَلَوْهَ حَتَّى تَكُونَ مِثْلَ الْجَبَلِ

“Allah sizden birinin tayını yetiştirdiği ve geliştirdiği gibi sadakası verilen malı da nemalandırır” buyurmuştur.³

¹ Bu konu, Dr. Bahattin AKBAŞ ve Dr. Abdurrahman CANDAN'ın “Kur'an'dan Öğütler” adlı kitaptaki yazılarından derlenerek hazırlanmıştır.

² Tevbe, 9/103.

³ Buharî, “Zekat”, 8; Müslim, “Zekat”, 68.

Malımızda fakirin, gücü yetmeyen insanın hakkı vardır. Sadaka ile bu insanların hakkını ödemiş oluruz. Bunun yanında vereceğimiz sadaka ile bu insanların gönlünü alır, olabilecek kıskançlık ve düşmanlık duygularını da temizlemiş oluruz. Sadaka manevi olarak da malımızı temizler. Çünkü fakirin hakkının verilmediği; dulun, çaresizin duasının alınmadığı mal, bir anlamda kirli sayılır.

Ayet-i kerimeden anlayabileceğimiz diğer bir konu da şudur: Biz sadaka verirken aslında kendimize iyilik yapıyoruz. Sadaka ile malımız bereketleniyor. Kalbimiz huzur buluyor. Hayır, dua kazanıyoruz. Vereceğimiz sadakalar günahlarımıza kefarete oluyor. Bütün bunlardan sonra karşımızdaki insanlar vereceğimiz sadakalardan yararlanıyor.

3. Sadaka Mülkün Emanetçisi Olduğumuzu Öğretir

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعْزِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ ۗ بِيَدِكَ الْخَيْرُ ۗ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

*“De ki: ‘Ey mülkün sahibi olan Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin.”*⁴

Varlığın tek ve gerçek sahibi Allah’tır. Bütün mülkler O’nundur. O, dilediğine mülkü verir ve dilediğinden de geri alır. Dilediğini yüceltir ve dilediğini alçaltır. Bütün varlıklar Allah’ın emrinde, denetiminde ve kesin hâkimiyeti altındadır. Biz insanlar ise, bu mülklerin emanetçileriyiz. Ancak bize verilen nimetlerin ve mülklerin üzerinde geçici olarak tasarrufta bulunabilmekteyiz. Bu itibarla sahip olduğumuz şeylerin sınırlı bir süre emanetçileri olduğumuzu; asıl mülkün Rabbimizin emrinde olduğunu bilmeliyiz.

İnsan, belli bir süre için bu dünyada yaşar ve ölünce kazandığı mülkü bu dünyada kalır. Ölen insanın mülkü ya varislerine kalır ya da satılmak suretiyle başka insanlara geçmiş olur. Bazen mülk sahibi olanların darlık, geçim sıkıntısı, iflas gibi nedenlerle varlıklarını ellerinden çıkarmak durumunda kaldığı görülür. Diğer yandan kayıp, tabii afetler, yangın, deprem gibi nedenler de mülkün elden çıkmasına neden olur. Bir anda varlıklı insanlar, muhtaç ve fakir duruma düşebilir. Yunus Emre’nin kulaklarda yankı bulan o meşhur deyişiyle: ‘mal sahibi, mülk sahibi, hani bunun ilk sahibi, mal da yalan mülk de yalan, var biraz da sen oyalan’ gerçeğini akıldan çıkarmamalıyız. Bugün sahibi olduğumuz şeyler, dün başkalarınınındı. Bizim elimizden çıktığı anda veya öldüğümüzde başkalarının eline geçecektir. Geçici dünya malı ile avunmak veya oyalanmak insana, Rabbine karşı kulluğunu ve ödevlerini unutturabilir. Ayrıca sahip olunan mal ve mülkle övünmek ve böbürlenmek asla doğru değildir.

Mülkün gerçek sahibi olan Rabbimiz dilediğine dilediğini verir, dilediğinden de dilediğini çekip alabilir. Sahip olduğumuz şeylerin bizlere birer ödünç olduğunu iyi idrak etmeliyiz. Sahip olduklarımız Rabbimizin bizlere birer ikramıdır ve imtihan sebebidir. Mal ve mülkle gururlanmak ve bunları Allah yolunda değerlendirmemek

⁴Âl-i İmran, 3/26

insana yakışmaz. Özellikle biz Müslümanlar için bu davranış biçimi asla uygun değildir.

4. Sadaka Vermek Dinî Bir Sorumluluktur

Yüce Allah, insanları verdiklerini doğru yolda kullanıp kullanmadıkları ve nimetlerin şükürünü yerine getirip getirmediği noktasında denemektedir. Rabbimiz, mülkün emanetçisi kıldığı kullarına bu mal ve mülklerinden fakir ve muhtaçlara verilmesini emreder. ‘Eli geniş’ olanların, fakirlere de bu imkânı sağlaması işlemine Kur’an dili ile “infak” diyoruz. Buna göre infak aslında sadece bir “ihsan” değil, aynı zamanda bir görevdir.

Evreni yaratan ve yöneten Allah’tır. Dolayısıyla O, mutlak hâkim olarak dilediği şekilde tasarruf eder, rızıkı belirli bir ölçüye göre verir, daraltır, genişletir, çünkü mülkün sahibi O’dur. İnsan için dünya hayatını bir imtihan sahası kılmıştır. Bu nedenle bütün insanların aynı imkânlarla sahip olmalarını hikmetine uygun görmemiştir.

Birçok ilâhî hikmetlerinin yanında belki de bir tanesi; toplumu oluşturan bireyler arası birlik ve beraberliği sağlamak, dayanışma ve kaynaşmayı, sevgi ve saygıyı oluşturacak bir ortamı hazırlamaktır.

Bunun için de insana, gücü ölçüsünde birtakım ibadetler farz kılınmış, bazı görev ve sorumluluklar yüklemiştir. Allah, sahip oldukları malları insanlara dünya hayatında “emanet” olarak vermiştir. Bu emanet, belli bir vakte kadardır ve elbette günü geldiğinde hesabı sorulacaktır. Helal yoldan mülk kazanmak ve bunları helal yollarda kullanmak esastır. İnsan, malın gerçek sahibinin Allah olduğunu bilmek ve malı O’nun emrettiği biçimde harcamakla yükümlüdür. Kendisine emanet verilen mallardan, kendi ihtiyaçları için gerekli olan makul bir kısmını kullanacak, “ihtiyaçtan arta kalanı”⁵ ise, Allah yolunda harcayacaktır. Hiçbirimiz, sahip olduğumuz mal ve mülke güvenmemeliyiz. Ancak mülkün gerçek sahibi olan yüce Rabbimize güvenmeli, O’nun verdiği mal ve mülkün şükürünü yerine getirmeye çalışmalıyız.

⁵ Bakara, 2/219.